

Wetgeving stimuleert teelt voederbieten, opbrengst en voederwaarde overtuigen, maar arbeid en bewaring vereisen nog meer innovatie

Voederbieten maken voorzichtige rentree

Zo groot als het gewas voederbieten is geweest, zal het waarschijnlijk niet meer worden, maar in Nederland en Vlaanderen groeit het areaal weer. Redenen zijn de GLB-eis van een derde gewas en de zoektocht naar een zo hoog mogelijke vem-opbrengst per hectare.

tekst **Florus Pellikaan**

Met een areaal van 75.000 hectare in België en ruim 60.000 hectare in Nederland was de voederbiet rond de Tweede Wereldoorlog een van de succesvolste voedergewassen. Vanaf de jaren zeventig zorgde de opkomst van de gemechaniseerde snijmaisteelt met meer arbeidsgemak ervoor dat het areaal voederbieten snel afnam. Het vetverhogende effect van voederbieten maakte het voedergewas voor melkveehouders sinds de quotering ook minder interessant. Later was ook de voor bieten schadelijke rhizoctoniaschimmel, die vanwege de monoteelt van gras en mais meer voorkwam, debet aan de neergang van voederbieten.

Maar inmiddels is de voederbieten teelt in zowel Nederland als Vlaanderen het dieptepunt gepasseerd en neemt het aantal hectares weer toe. Hoewel het areaal in Vlaanderen in 2014 met 2781 hectare veel groter was dan de 279 hectare in Nederland, nam het aantal hectares in beide landen afgelopen jaar met zes procent toe.

Machines aanwezig

Walter Vervoort, productmanager voedergewassen bij Limagrain België, heeft wel een verklaring voor de sinds een aantal jaren in België weer toenemende belangstelling voor voederbieten. 'Doordat er suikerfabrieken gesloten zijn, is er minder bietenpulp beschikbaar en hebben veehouders weer vaker voederbieten in hun bouwplan opgenomen.'

Vanaf komend seizoen is ook wetgeving in Nederland en Vlaanderen een belangrijke reden voor de vernieuwde belangstelling. 'Bedrijven met meer dan 30 hectare bouwland of tijdelijk grasland moeten voor de vergroeningseis van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid een derde gewas gaan telen. Dit gewas moet minimaal vijf procent van het totale bouwplan omvatten', vertelt Alex De Vliegheer, wetenschappelijk onderzoeker teelt en omgeving aan het ILVO in Vlaanderen. 'Als bekende teelt met een stabiele, hoge productie kunnen voederbieten op een flink deel van de bedrijven wel

eens het derde gewas worden', voorspelt De Vliegheer.

Mark de Beer, productmanager voedergewassen bij Limagrain Nederland, sluit zich daarbij aan. 'Het is een bekende teelt, waarvoor de machines en toelatingen van chemische bestrijding vanuit de suikerbieten teelt beschikbaar zijn. Dat is een verschil met diverse innovatieve teelten, waar nog van alles voor moet worden uitgevonden. Zeker in akkerbouwgebieden, waar de machines aanwezig zijn en de grond geschikt is, hebben voederbieten ook in Nederland potentie.'

Volgens De Vliegheer zijn voederbieten bovendien een interessant gewas in sommige gebieden waar in het voorjaar verplicht moet worden gescheurd. 'Mais neemt 90 procent van de stikstofbehoefte op tot de bloei in juli, terwijl voederbieten wel tot in november veel nutriënten aan de bodem onttrekken. Hierdoor treden er minder verliezen op.'

Dikwijls hoogste vem-opbrengst

De deskundigen zijn het gezien de voordelen van voederbieten niet eens met het soms hobbymatige beeld dat van het voedermiddel in met name Nederland kan leven. 'De veredeling heeft ook binnen de voederbieten niet stilgestaan. De hoeveelheid tarra in de vorm van grond is fors afgenomen door een gladdere huid. Er zijn rhizoctoniatolerante rassen gekomen. En de productie is nog verder gestegen tot wel 130 ton product en dus 20 ton droge stof per hectare', zegt De Beer. In combinatie met een vem-waarde van zeker 1050 is voederbieten in vem-opbrengst per hectare volgens hem bijna altijd andere ruwvoedergewassen de baas. 'Dat past in het postquotumtijdperk bij de zoektocht naar zo veel mogelijk opbrengst per hectare.'

Inmiddels zijn er een aantal rassen beschikbaar die rhizoctoniatolerant zijn. De kans op aantasting met deze schimmel is bij zo'n tolerant ras veel kleiner en als er besmetting plaatsvindt, is ook de graad van aantasting minder.

Wat voereigenschappen betreft kunnen

voederbieten op veel krediet van de deskundigen rekenen. 'Voederbieten worden perfect opgenomen door de hoge smakelijkheid en verdringen nauwelijks ander ruwvoer. Hier in Vlaanderen zeggen we altijd dat als een dier geen bieten meer eet, het verloren is', stelt De Vliegheer. Vervoort vult aan: 'Koeien vreten het graag omdat bieten in de winterperiode dikwijls het enige voedermiddel zijn, dat niet dood of verzuurd is, maar levend en dus smakelijk.'

Hoge opname, hoge productie

De deskundigen zijn het er unaniem over eens dat voederbieten door de smakelijkheid de totale drogestofopname binnen het rantsoen verhogen of krachtvoer kunnen vervangen. 'De hogere drogestofopname zorgt vervolgens ook voor een hogere productie. Uit onderzoek blijkt dat door de hogere opname een toename van 2,7 procent melk en 2,5 procent eiwit mogelijk is', vertelt Rob Wientjes, nutritionist bij Agrifirm. 'De 1,5 procent toename van het vet wordt veroorzaakt door het hoge suikergehalte in voederbieten. Met de op handen zijnde afschaffing van het quotum is dat echter niet nadelig meer.'

Maar er zijn ook wel nadelen. Koeien kunnen gemakkelijk stukken voederbiet uit het rantsoen selecteren en in combinatie met het hoge suikergehalte is dat volgens Mark de Beer een punt van aandacht. 'Voederbieten bevatten 500 gram suiker per kilo droge stof, dat betekent dat je moet opletten bij een suikerrijke graskuil. Het is voor de veehouder dan ook belangrijk om een echt voederbietras te zaaien, dat is geselecteerd op een relatief beperkt suikerpercentage.'

De suikers uit voederbieten zijn binnen een rantsoen effectief voor een goede pensfermentatie, vertelt Wientjes. 'Maar er is wel verschil tussen verse of ingekuilde bieten. Bij verse suikerbieten komt de energie langzamer beschikbaar dan bij inkuilen in een mengkuil. Het versnijden en het inkuilproces verbreken namelijk celwanden. Een kilo suiker en dus zo'n vijftien kilo voederbieten per dag is voor veel rantsoenen wel het maximum. Al kun je de teelt van gewassen natuurlijk op elkaar afstemmen.'

Wientjes maakt met het onderscheiden van verse en ingekuilde voederbieten de brug naar het bewaren, het grootste vraagstuk in de hele voederbieten teelt. De Beer: 'Alles is perfect gemechaniseerd. Het zaaien en rooien kan gewoon met de machines van de suikerbieten teelt, mits ze goed zijn afgesteld. Voeder-

Robert Welhuis: 'Voederbieten zorgen voor vier cent hogere melkprijs'

De aankoop van land dat een grondbe-
werking nodig had én ruim voldoende
snijmais zorgden op het bedrijf van Ro-
bert Welhuis voor de introductie van voe-
derbieten. De melkveehouder uit Wapse
gaf drie jaar geleden de teelt direct een
goede kans door vijf hectare bieten in te
zaaien. 'We hadden ook al wel eens een
mengsel van gerst en erwten gezaaid,
maar daarvan viel de opbrengst tegen.
Voederbieten hebben juist wel een heel
hoge opbrengst en kunnen na scheuren
heel veel stikstof opnemen vanwege het
lange groeiseizoen. Ook passen bieten in
Nederland klimatologisch heel goed.'
Na drie teelten is Welhuis, die 155 koeien

melkt en afgelopen jaar bijna negen hec-
tare voederbieten verbouwde, bijzonder
te spreken over het voedermiddel. 'We
laten de voederbieten ieder jaar onderzoe-
ken en de vem-waarde ligt hier gemiddeld
zo tussen de 1100 en 1150 vem per kilo
droge stof bij een opbrengst van ruim 100
ton per hectare. Bovendien is het product
bijzonder smakelijk.'

Het belangrijkste argument waarom Wel-
huis zonder twijfel ieder jaar bieten blijft
telen, is het eiwitverhogende effect in de
melk. 'We hebben een keer een maand
geen bieten gevoerd en ten opzichte van
de periode ervoor en erna lag het eiwit-
gehalte maar liefst 0,20 procent lager.
Voederbieten zorgen daarmee op ons
bedrijf voor een vier cent hogere melk-
prijs', stelt Welhuis. Het rollende jaarge-
middelde ligt op 9001 kg melk, 4,54% vet
en 3,76% eiwit.

De teeltkosten zijn volgens Welhuis door
onder andere meer bespuitingen de helft
hoger dan die van snijmais. 'Toch kan dat
gemakkelijk uit. De 15 kilo bieten die wij
per koe per dag voeren, bespaart ons zo'n
2,5 kilo krachtvoer.'

De Drentse melkveehouder, die alle
teeltbewerkingen uitbesteedt aan de
loonwerker, voert ieder najaar een
deel van de bieten vers en kuilt de rest
gesnipperd in. Vers voeren of inkuilen
zorgt volgens Welhuis niet voor een
verschil in productie. 'De eerste twee
jaar hebben we de bieten direct ge-
rooid, gesnipperd en ingekuuld met de
maisoogst, maar dan laat je te veel
opbrengst liggen, omdat het groeisei-
zoen van de biet dan nog niet voorbij
is. Vorig jaar zijn we begonnen om de
bieten later bovenop de mais in te kui-
len. Door de kuil met grond af te dek-
ken bleven de bieten afgelopen zomer
ook met het warme weer prima.'

Welhuis teelt vanwege eerdere uitval
door de rhizoctoniaschimmel nu naar
tevredenheid het tolerante ras Rialto.
'Voederbieten vragen sowieso een ak-
kerbouwmatige denkwijze. Rotatie is
noodzakelijk en bieten houden van
een hogere pH, waardoor je het jaar
ervoor er al rekening mee moet hou-
den waar je bieten gaat telen door ex-
tra te bekalken.'

bieten mogen namelijk niet ontkopt
worden, maar alleen ontbladerd om be-
derf te voorkomen. Maar bewaring is en
blijft het lastigst.'

Vers voeren beperkt tot maart

Het voeren van verse bieten heeft als
voordeel dat de bieten op het land kun-
nen blijven staan tot ze volledig uitge-
groeid en afgerijpt zijn, zo rond begin
november. 'Voederbieten kun je vervol-
gens vers voeren tot half maart, tot dan
zijn de bewaarverliezen minimaal. Na
half maart beginnen de bieten echter op-
nieuw uit te lopen en lopen de voerverlie-
zen snel op', weet De Vliegheer. Vervoert
vult aan: 'Daarnaast moeten bieten afge-
dekt worden bij vorst, maar loopt de tem-
peratuur op, dan moet het zeil er weer
snel af. Dat kan tot een paar keer toe in
een winter voorkomen. En dat kost dus
arbeid die je dikwijls niet alleen kunt.'
Het alternatief is rooien op het moment
van de maisoogst en de bieten versnip-
perd als een laag in de maiskuul inkuilen.
'Maar dat kost door eerder rooien
tien tot vijftien procent opbrengst', stelt
De Beer. Het versnijden en inkuilen van
de bieten zorgt wel voor minder selecte-

*Stukken biet verhogen de smakelijkheid,
maar stimuleren selecteren in het rantsoen*

ren in het rantsoen, maar de bieten ver-
liezen ook iets van hun smakelijkheid.

Volgens De Vliegheer willen het IIVO en
Hogeschool Gent het beste van de twee
bewaarmogelijkheden samenvoegen door
nieuw onderzoek op te zetten om ver-
snipperde voederbieten in te kuilen met
een ander voedermiddel uit de agro-in-
dustrie. 'Dan kunnen ze toch langer op
het land blijven staan en is het gehele
jaar door bieten voeren mogelijk. Daar-
naast willen we het reinigen van voeder-
bieten zo veel mogelijk mechaniseren, om-
dat ze schoon moeten zijn vóór het
inkuilen. Ook het versnipperen en het
inkuilen van voederbieten willen we in
beeld brengen en beproeven. Dit kan de
toekomst van voederbieten een boost ge-
ven, omdat het bij zowel inkuilen als
vers voeren arbeid bespaart.'

De meningen over het wel of niet reini-
gen van de bieten zijn verdeeld. Volgens
Mark de Beer is reinigen namelijk vaak
niet nodig. 'De hoeveelheid ruw as bij
voederbieten ligt op 125 gram per kilo
droge stof. Dat is ongeveer de boven-
grens van het streeftraject voor ruw as
in de graskuil. Door bij droog weer te
rooien valt de hoeveelheid tarra reuze
mee. Daar heeft de genetica door het ver-
edelen op een gladde huid een effectieve
bijdrage aan geleverd.'